

НІКНЕЙМІКА ЯК НОВА ГАЛУЗЬ СУЧАСНОЇ АНТРОПОНІМІКИ

Сазонова Євгенія Олександрівна,

канд. філол. наук, доц.

Луганська державна академія культури і мистецтв

У статті розглянуто актуальні питання сучасної антропоніміки. Ретельний аналіз останніх досліджень дозволяє стверджувати, що нікнейм – новий різновид сучасного найменування людини. Про це свідчать кілька факторів, таких як: нікнейм володіє апеллятивною функцією; нікнейм є новим лінгвістичним феноменом; нікнейм – це один із основних засобів саморепрезентації мовної особистості; це універсальна категорія найменування людини; нікнейм є виразником лінгвокультурологічної та прагматичної інформації.

Ключові слова: антропоніміка, власне ім'я, нікнейміка, найменування, інтернет-комунікація, нікнейм.

Відомо, що власне ім'я завжди було об'єктом історичних, філософських, культурологічних та багатьох інших наукових досліджень. Антропоніми вивчають у лексикографічному, психолінгвістичному, прагматичному, семантичному, семасіологічному, семіотичному, соціолінгвістичному та інших аспектах такі дослідники, як В. Бондалетов, Л. Введенська, М. Горбаневський, Ю. Нсмет, В. Никонов, Є. Отін, С. Співак, О. Суперанська, А. Суслова, Л. Успенський, О. Фоякова, Т. Ярова та ін.

Наразі існує кілька визначень поняття "антропонім", при цьому, з одного боку, зміст його не викликає суперечок та є досить однозначним. Так, антропонім визначають як "власну назву людини" [Бусел 2005, 35]; "вид оніма". Будь-яке ім'я, що може мати людина (або група людей), зокрема власне ім'я, по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім, кличка" [Подольская 1978, 30]; "власне іменування людини: власне ім'я, патронім (по батькові), прізвище, родові імена, прізвиська та псевдоніми (індивідуальні або групові), криптоніми (приховувані імена)" [Ярцева 1998, 36]. Сучасна дослідниця О. Селіванова визначає антропонім так: "Антропонім (від гр. *antropos* – людина і *онута* – ім'я) – будь-яке власне ім'я людини (або групи людей), у тому числі ім'я, по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім, криптонім (таємне, зашифроване ім'я), андронім (найменування дружини прізвищем чоловіка), гінеконім (найменування чоловіка прізвищем матері, дружини), патронім (найменування людини від імені чи прізвиська батька або предків)" [Селіванова 2006, 32].

З іншого боку, дискусійним вважаємо тлумачення російського дослідника Ю. Рилова, який стверджує, що "антропоніми – це різні іменування людини: імена, прізвища, по батькові, прізвиська, псевдоніми, ніки" [Рылов 2000, 5]. Таке трактування дає можливість поміркувати про розвиток антропоніміки на сучасному етапі та поставити за мету дати відповідь на питання: чи можна вважати нікнейм сучасним різновидом найменування людини?

Актуальність обраної теми наявна, адже, цьому підтвердження можна знайти, звернувшись до останніх досліджень в антропоніміці. Н. Гарбовська пише, що "в різних народів ономастикон формується своєрідно, на основі своїх законів, з урахуванням внутрішньо- та позалінгвальних чинників. Але разом з історичним розвитком суспільства та змінами соціально-культурного плану, послідовним рухом та науково-технічним прогресом, глобалізацією, ономастичний простір, повільно змі-

нюючись, поступово розширюється за рахунок появи нових об'єктів ономастики. До останніх можна віднести галузі, що стрімко розвиваються, – *ергономіку* та *нікнейміку*, як частину комп'ютерної лінгвістики, об'єктом яких можна визнати нікнейми (англ. *nickname* – прізвисько, зменшувальне ім'я) – номінації адресатів в Інтернеті, які в комп'ютерному жаргоні називають ніками" [Гарбовская 2006, 8].

Відомо, що імена є необхідним засобом пізнання та спілкування, які пов'язують мову з реальним світом. Ще з античних часів власному імені надавали великого значення. Людині давали ім'я, що обов'язково мало певний смисл. "Імена та назви завжди відігравали особливу роль. Саме із з'ясування імені починається знайомство людей один з одним. Власні імена дуже важливі для спілкування та взаєморозуміння людей. Від загальних слів їх відрізняє тенденція до універсальності їхнього використання" [Ермолович 2001, 3].

Безперечним фактом є те, що власні імена актуальні в міжкультурних діалогах. "Власні імена виконують функцію міжмовного, міжкультурного мосту. Це найцінніша якість власних імен" [Ермолович 2001, 3]. Детальне вивчення власних імен має величезне значення в дослідженні національних і культурних особливостей мов.

Повертаючись, до головного питання нашої роботи, слід зазначити, що наразі тема антропонімів в інтернет-комунікації є більш ніж актуальною та дискусійною. Комунікативний процес відбувається між співрозмовниками, які не знають один про одного майже нічого, точніше, знають лише те, що повідомляє про себе партнер. Крім цього є тільки текст, що створюється під час спілкування, та обрані партнерами мережеві імена – нікнейми.

Важасмо за доцільне виявити характеристику лексичної одиниці "нікнейм". Он-лайн-словник *thesaurus.com* пропонує достатньо різноманітну синонімічну групу лексичної одиниці "нікнейм": *appellation, byname, byword, denomination, diminutive, epithet, familiar name, handle, label, moniker, pet name, sobriquet, style, tag*. Водночас відомий сайт *rhymezone.com* подає такі приклади: *appellation, appellative, call, denomination, designation, cognomen, dub, moniker, sobriquet*.

Звертаємось до визначення та етимології деяких перерахованих вище синонімічних лексичних одиниць:

"Nickname – 1. A name added to or substituted for the proper name of a person, place; 2. A familiar form of a proper name. Origin: 1400 – 50; late Middle English *nekenname*, for *ekenname* (the phrase *an ekenname* being taken as a *nekenname*)" [English dictionary online] (укр. мовою – нікнейм – 1. Ім'я, що додається або заміщує власне ім'я особистості; 2. Близька форма власного імені).

"Alias – name which a person, especially a criminal, uses to hide his own" [Хорнби 1984, 17] (укр. мовою – прізвисько – ім'я, яке особистість, особливо злочинець, використовує для того, щоб приховати своє справжнє).

"Appellation, appellative – identifying word or words by which someone or something is called and classified or distinguished from others" [English dictionary online] (укр. мовою – апелятив – ідентифікаційне слово або слова, за допомогою яких що-небудь називається, класифікується або відрізняється від інших).

"Cognomen – the name used to identify the members of a family (as distinguished from each member's given name; a familiar name for a person (often a shortened version

of a person's given name)" [English dictionary online] (укр. мовою – прізвисько – ім'я, що використовується для ідентифікації членів родини (щоб відрізнити від імен інших членів родини), звичайне або домашнє ім'я особистості (зазвичай це скорочений варіант власного імені).

"Moniker, sobriquet-noun: a familiar name for a person (often a shortened version of a person's given name)" [English dictionary online] (укр. мовою – прізвисько, кличка: звичайне ім'я особистості (зазвичай це скорочений варіант власного імені).

Щодо інтернет-комунікації, то в науковому обігу на позначення нікнейма зафіксовано такі синонімічні одиниці: *юзеронім*, *ім'я-маска*, *віртуальне ім'я*, *замасковане ім'я*, *інтернет-ім'я*, *нік*, *інтернет-псевдонім*, *віртуальне прізвисько* тощо. На українських форумах зафіксовано одиницю *псевдо* [<http://aquaforum.lviv.ua/forum/index.php>].

Українська дослідниця Г. Ходоренко вважає за необхідне ввести певну категорію, яка узагальнює та об'єднує всі різновиди таких ідентифікаторів в інтернет-мережі. Вона вводить термін *ніконім*: "... досліджується така одиниця, як *нік*, логін, пароль, що репрезентована словами або синтаксичними конструкціями. Цю одиницю ми називаємо іменем користувача (ІК), або *ніконімом*. *Ніконім* – це вигадане ім'я, ім'я-прізвисько (від англійського слова *nick* – прізвисько), прийняте користувачем Інтернету для організації роботи в мережі й участі в Інтернет-комунікації" [Ходоренко 2006, 4].

Якщо звернутися до семантики цього терміна, то виходить, що *nick* – від англ. – скорочений, *онім* – індивідуальне найменування будь-якого предмета чи об'єкта. Крім цього, до поняття *ніконім* дослідниця відносить *логін* і *пароль* користувача.

Ми пропонуємо термін, який доречно вживати на позначення інтернет-імені – це *нетнейм* (від англ. *net* – мережа, *name* – ім'я). На нашу думку, це слово (власна або загальна назва) або словосполучення (іноді – речення), яке використовує віртуальна мовна особистість під час інтернет-спілкування для саморепрезентації та самопозиціонування. *Нетнейм* – один з різновидів найменувань користувачів певних інтернет-жанрів. Уведення нового терміна необхідно для того, щоб розкрити та уточнити зміст цього поняття. Ще до появи Інтернету слово "*нікнейм*" використовували як синонім до лексичної одиниці "*кличка*, *прізвисько*", а з поширенням Усесвітньої павутини – як вигадане ім'я, яким називають себе користувачі Глобальної мережі.

Не зовсім коректним з лінгвістичного погляду є вживання поняття *нікнейм* щодо Глобальної мережі, оскільки, як зазначалося вище, цей термін означає "*прізвисько*". Уживання таких лексичних одиниць, як *віртуальний нікнейм* (*нік*), *мережевий нікнейм*, *інтернет-нікнейм*, *електронний нікнейм* та *нетнейм* дає змогу конкретизувати, що йдеться про ім'я, яке функціонує в інтернет-просторі.

Але, незважаючи на викладене, користувачі Інтернету (незалежно від географії їхнього перебування) частіше використовують саме англійське слово "*nickname*".

О. Горошко пише, що *нікнейм* як лексична одиниця "асоціюється із закріпленням за ним значенням, про що свідчать такі реакції, як "*зображення*", "*прізвисько*", "*кличка*", "*назва*", "*псевдонім*" [Горошко 2003]. Як слушно зазначає Т. Анікіна, "в Глобальній мережі Інтернет власне ім'я постає перед нами як мережевий *нік* (*нікнейм*), який є аналогом власного імені. Будь-яка людина, заходячи в інтернет-

простір, повинна взяти собі мережеве ім'я для віртуального спілкування. Виникнення мережевих імен зумовлене необхідністю ідентифікації користувача в межах одного віртуального середовища – форуму, чату, конференції" [Аникина 2010, 73].

Однак зауважимо, що ще до появи Інтернету люди часто вигадували собі йменування, відмінні від їхніх реальних імен. Цей факт робить актуальним питання про подібні та відмінні риси таких категорій, як прізвисько (кличка), псевдонім, нікнейм.

Звертається до цього питання й дослідниця Г. Ходоренко: "Як і ніконім, псевдонім обирається його носієм, і в цьому їхня подібність. Однак функційне навантаження ніконіма і псевдоніма відрізняється, тому що ніконім служить насамперед для організації спілкування, тоді як псевдонім обирається для приховування справжнього імені з певною метою" [Ходоренко 2006, 7].

Існують різні думки щодо цієї проблеми. Так, Т. Анікіна підкреслює, що "мережевий нік через особливості певних рис зближується з такими розрядами штучної номінації, як прізвисько, псевдонім, кличка" [Аникина 2010, 74].

Спираючись на вищевикладене, можна зробити висновок, що нікнейм – сучасний різновид найменування людини. По-перше, нікнейм виступає як апелятив. По-друге, нікнейм – новий лінгвістичний феномен, один з основних засобів саморепрезентації мовної особистості. По-третє, нікнейм є універсальною категорією найменування людини, основні ознаки якої є подібними в усіх мовах. В-четверте, нікнейм – виразник лінгвокультурологічної та прагматичної інформації.

Сафонова Е. А., канд. філол. наук, доц.

Луганская государственная академия культуры и искусств

Никнеймика как новая отрасль современной антропонимики

В статье рассмотрены актуальные вопросы современной антропонимики. Детальный анализ последних исследований позволяет утверждать, что никнейм – новая разновидность современного наименования человека. Об этом свидетельствуют несколько факторов, таких как: никнейм обладает апеллятивной функцией; никнейм является новым лингвистическим феноменом; никнейм – это один из основных средств саморепрезентации языковой личности; это универсальная категория наименования человека; никнейм является выразителем лингвокультурологической и прагматической информации.

Ключевые слова: антропонимика, имя собственное, никнеймика, наименование, интернет-коммуникация, никнейм.

Sazonova Ye. A. Ph. D., Associate Professor

Luhansk State Academy of Culture and Arts

Nickname Naming as a New Field of Modern Anthroponimics

The article deals with topical questions in the sphere of modern anthroponimics. The detailed analysis of the latest researches gives us grounds to confirm that a nickname is a new kind of a modern person's name unit. This is proved by some factors, such as: a nickname has appellative features; a nickname is a new linguistic phenomenon; a nickname is a main way of a personality's language representation; it is a universal category of a person's naming; a nickname is an exponent of linguistic, cultural and pragmatic information.

Key words: anthroponimics, proper name, nickname naming, naming unit, Internet communication, nickname.

Література:

1. Аникина, Т. В. Имя собственное в Интернет-коммуникации / Т. В. Аникина // Изв. Урал. гос. ун-та. Сер. I : Проблемы образования, науки и культуры. – 2010. – Т. 75. – № 2. – С. 71–76.
2. Бусел, В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ "Перун", 2005. – 1728 с.

3. *Гарбовская, Н. Б.* Онимные и отонимные новообразования в современных масс-медийных текстах: автореф. дис. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 "Русский язык" / Н. Б. Гарбовская. – Майкоп, 2006. – 21 с.
4. *Горошко, Е. И.* Гендер и блоггика Интернета (психолингвистический анализ) [Электронный ресурс] / Е. И. Горошко. – Режим доступа : <http://www.textology.ru/article.aspx?ald=75>.
5. *Ермолович, Д. И.* Имена собственные на стыке языков и культур / Дмитрий Иванович Ермолович. – М. : Р. Валет, 2001. – 200 с.
6. *Подольская, Н. В.* Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская ; отв. ред. А. В. Суперанская. – М. : Наука, 1978. – 198 с.
7. *Рылов, Ю. А.* Очерки романской антропонимии: монография / Юрий Алексеевич Рылов ; науч. ред. В. Б. Кашкин. – Воронеж : ЦЧКИ, 2000. – 163 с.
8. *Селіванова, О. О.* Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
9. *Ходоренко, Г. В.* Найменування осіб у російськомовній Інтернет-комунікації : структурний і семантичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. Наук : спец. 10.02.02 "Російська мова" / Г. В. Ходоренко. – Дніпропетровськ, 2006. – 18 с.
10. *Хорнби А. С.* Учебный словарь современного английского языка / А. С. Хорнби. – М. : Просвещение, 1984. – 769 с.
11. *Ярцева, В. Н.* Языкознание: большой энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Большая Рос. энцикл., 1998. – 658 с.
12. *English dictionary online* [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rhymezone.com>.
13. *English dictionary online* [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.thefreedictionary.com>.

Стаття надійшла до редакції 10.04.14